

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA
Z 28. MÁJA 1974*

Odette Callemeyn
proti
Belgickému štátu
(Návrh na začatie konania o prejudiciálnej otázke od Tribunal du travail Tournai)

Vec 187/73

- 1. Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov – Zdravotne postihnuté osoby – Priznanie dávok ustanovených vo vnútroštátnej legislatíve – Charakter – Dávky v zmysle článku 4 ods. 1 písm. b) nariadenia (EHS) č. 1408/71 – Kritériá*
- 2. Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov – Nariadenie č. 1408/71 – Výhodnejšie pre oprávnené osoby, v porovnaní s Európskou dočasnou dohodou o projektoch sociálneho zabezpečenia z 11.12.1953– Prednosť*

Vo veci 187/73,

predmetom ktorej je návrh predložený Súdnemu dvoru v súlade s článkom 177 Zmluvy o EHS od Tribunal du Travail v Tournai (Belgicko), ktorým navrhuje, vo vzťahu ku konaniu začatému pred týmto súdom, medzi

PANI ODETTE CALLEMEYN, manželkou R. Verbeke, bydliskom v Mouscron (Belgicko),

a

BELGICKÝM ŠTÁTOM, v zastúpení: minister sociálneho zabezpečenia, Brusel,

aby rozhodol o prejudiciálnej otázke týkajúcej sa výkladu ustanovení nariadenia Rady č. 1408/71 zo 14. júna 1971 „o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva“ (Ú. v. ES 1971 L 149), najmä pokiaľ ide o dávky pre zdravotne postihnuté osoby,

SÚDNY DVOR

v zložení: predseda: R. Lecourt, predsedovia komôr: A. M. Donner a M. Sørensen, sudcovia: R. Monaco (spravodajca), J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh a A. J. Mackenzie Stuart,

generálny advokát: G. Reischl
tajomník: A. Van Houtte

vyhlásil tento

ROZSUDOK

Skutkový stav

Rozhodnutie o predložení otázok a písomné pripomienky podľa článku 20 štatútu Súdneho dvora EHS možno zhrnúť takto:

I – Skutkový stav a písomné konanie

1. Pani Odette Callemeyn, francúzska občianka, má trvalé bydlisko v Mouscrone (Belgicko) od 24. augusta 1957, kedy vstúpila do manželstva s panom Roger Verbeke, belgickým občanom.

Ako zamestnaná osoba poberala dávky belgického zdravotného a invalidného poistenia v dôsledku trvalo zníženej pracovnej schopnosti v rozsahu 70 %. Dňa 9. marca 1972 pani Callemeyn podala žiadosť na belgické Ministerstvo sociálneho zabezpečenia o priznanie bežných dávok pre zdravotne postihnuté osoby podľa belgického zákona z 27. júna 1969. Rozhodnutím z 26. februára 1973 bola táto žiadosť zamietnutá predovšetkým z toho dôvodu, že keďže priznanie bežných dávok pre zdravotne postihnuté osoby je podľa ustanovení zákona podmienené štátnym občianstvom, môže byť oprávnenou osobou na poberanie tejto dávky len podľa Európskej dočasnej dohody o projektoch sociálneho zabezpečenia starých a invalidných občanov a pozostalých, ktorá bola podpísaná v Paríži 11. decembra 1953 v rámci Rady Európy.

Hoci príloha I k tejto dohode uvádza, že sa v Belgicku uplatňuje na špeciálne dávky toho typu, o aký išlo v žiadosti, pani Callemeyn napriek tomu nemohla byť oprávnenou osobou na priznanie dávky podľa zákona z 27. júna 1969, pretože nespĺňala podmienku bydliska a podmienku prvej lekárskej diagnózy choroby spôsobujúcej invaliditu, ako to určuje článok 2 dohody.

Pani Callemeyn sa 2. marca 1973 odvolala proti tomuto zamietnutiu na pracovný súd Tribunal du Travail v Tournai.

Tento súd po preskúmaní belgického zákona z 27. júna 1969, ktorý stanovuje systém dávok pre zdravotne postihnuté osoby, ako aj článku 2 uvedenej dočasnej dohody žiadal zistiť, či v tomto prípade nie je vhodné uplatňovať ustanovenia nariadenia Rady č.1408/71 zo 14. júna 1971 o „uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva“.

Na základe týchto úvah Tribunal du Travail prijal rozhodnutie z 27. novembra 1973 o prerušení konania a o predložení týchto prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru podľa článku 177 Zmluvy o EHS:

„1. Pokiaľ ide o zamestnancov, patrí systém dávok pre zdravotne postihnuté osoby ustanovený podľa zákona z 27. júna 1969 do rámca nariadenia Rady (EHS) č.1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva? Inými slovami, zahŕňa zoznam dávok v článku 4 nariadenia (EHS) č. 1408/71 ustanovenia vnútroštátnej legislatívy o vyplácaní dávok zdravotne postihnutým osobám, pokiaľ sa tieto ustanovenia týkajú zamestnancov?“

2. Pokiaľ je to výhodnejšie pre oprávnené osoby, nahrádza nariadenie Rady č. 1408/71 Európsku dočasnú dohodu o projektoch sociálneho zabezpečenia starých a invalidných občanov a pozostalých podpísanú v Paríži 11. decembra 1953, na ktorú sa odvoláva článok 7 nariadenia?“

2. Rozhodnutie v danej veci bolo na Súdnom dvore zaregistrované 7. decembra 1973.

Belgický štát, v zastúpení: minister sociálneho zabezpečenia, za právnej pomoci: J. Donis, talianska vláda, v zastúpení: veľvyslanec Adolfo Maresca, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci: Arturo Marzano, Avvocato dello Stato, a Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: Richardt Larsen, právny poradca, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci: Marie-José Jonczy, členka jej právneho servisu, predložili písomné pripomienky podľa článku 20 Protokolu o štatúte Súdneho dvora.

So zreteľom na správu sudcu – spravodajcu a po vypočutí generálneho advokáta sa Súdny dvor rozhodol začať ústne konanie bez prípravného vyšetrovania.

II – Pripomienky predložené podľa článku 20 Protokolu o štatúte Súdneho dvora EHS.

A – Pripomienky predložené belgickým štátom

K *prvej otázke* belgický štát uvádza, že nariadenie č. 1408/71 v článku 4 zahŕňa právne predpisy, ktoré sa týkajú deviatich „častí sociálneho zabezpečenia“, ktoré ustanovuje Dohovor Medzinárodnej organizácie práce č. 102 o minimálnych štandardoch sociálneho zabezpečenia.

Keďže chýbajú definície obsiahnuté v článku 1 uvedeného nariadenia (s výnimkou prípadu „rodinných dávok“), kvôli potrebe určiť, do ktorej časti patria právne predpisy týkajúce sa dávok pre zdravotne postihnuté osoby, je nutné odvolávať sa na obsah dohovoru č. 102, ktorý nie je ovplyvnený nariadením č. 1408/71.

Bežné dávky pre zdravotne postihnuté osoby, ako ich ustanovuje belgický zákon z 27. júna 1969, poskytujú sadzbu v pomere k percentu trvalej práceneschopnosti zdravotne postihnutej osoby zníženú o časť jej prostriedkov, ktoré presahujú sumu stanovenú zákonom. Keďže je možné iba jedno porovnanie, a to s dávkami v invalidite podľa článku 4 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71, otázka znie, či dávky poskytované za podmienok článku 4 zákona z 27. júna 1969 sa skutočne rovnajú dávkam v invalidite v uvedenom zmysle. Aby toto platilo, musia byť splnené tri podmienky: dávka sa musí poskytovať za účelom udržať alebo zlepšiť zárobkovú schopnosť oprávnenej osoby, predpokladá neschopnosť oprávnenej osoby vykonávať pracovnú činnosť v stanovenej miere a tiež jej neschopnosť trvalú alebo vznikajúcu po odobratí dávok v chorobe.

Inými slovami, keďže má existovať podobnosť s dávkami v invalidite v zmysle článku 4 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71, musia bežné dávky pre zdravotne postihnuté osoby, okrem stavu trvalej neschopnosti, zahrňovať vzťah medzi znížením zárobkovej schopnosti a sumou príslušných dávok.

Ale v prípade bežných dávok pre zdravotne postihnuté osoby práve toto spojenie chýba. Z pomocnej zdravotníckej stupnice, ktorú ustanovuje legislatíva týkajúca sa priznávania dávok

zdravotne postihnutým osobám (porovnaj Arrêté ministériel z 19. marca 1959, Moniteur Belge, 21. apríl 1959), vyplýva, že stupne invalidity, ktoré umožňujú posúdiť stupeň trvalej neschopnosti pracovať u danej osoby, boli vypracované zdravotnícko-sociálnym oddelením Ministerstva sociálneho zabezpečenia (Ministère de la prévoyance sociale) bez toho, aby brali do úvahy konkrétne povolanie. Táto stupnica bola vypracovaná všeobecne a nebrala do úvahy žiadne súvislosti sociálneho charakteru alebo faktor povolania.

Preto na rozdiel od dávok v invalidite, dávky pre zdravotne postihnuté osoby nie sú náhradným príjmom určeným na kompenzáciu zníženej zárobkovej schopnosti oprávnenej osoby; dokonca môžu byť priznané aj osobám, ktoré nikdy nepracovali.

Belgický štát ďalej uvádza, že ak aj napriek všetkej pravdepodobnosti by daná dávka mala byť považovaná za dávku v invalidite, len pracovníci v zmysle článku 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 by si mohli uplatňovať dávky podľa ustanovení týkajúcich sa invalidity, ktoré vyplývajú z hlavy III, kapitoly 2 uvedeného nariadenia.

Pokiaľ ide o *druhú otázku*, belgický štát zastáva názor, že nariadenia Spoločenstva nahrádzajú dočasné dohody vtedy, keď sa týkajú štátnych príslušníkov členských štátov, a vždy v rozsahu, v akom sa nariadenie č. 1408/71 uplatňuje na dotknuté veci.

Na základe toho navrhuje nasledujúce odpovede na predložené otázky:

„1. Dávka pre zdravotne postihnuté osoby nemôže byť považovaná za dávku v invalidite v zmysle článku 4 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71, ak je jej jediným účelom zabezpečiť primerané živobytie bez ohľadu na akékoľvek zníženie zárobkovej schopnosti.

Rovnako nemôže byť označená ani ktoroukoľvek z ostatných možností stanovených v uvedenom článku.

2. Pokiaľ ide o štátnych príslušníkov členských štátov, nariadenie č. 1408/71 nahrádza dočasné dohody v rozsahu, v akom zasahujú do oblasti, v ktorej sa nariadenie uplatňuje na dotknuté osoby a veci tak, ako sú definované v článku 2 a 4.“

B – Pripomienky predložené talianskou vládou

Talianska vláda uvádza, že problém, ktorého sa týkajú predložené otázky, je možné skúmať z dvoch uhlov pohľadu: je potrebné zistiť, či dávky pre zdravotne postihnuté osoby ustanovené opatreniami všeobecného charakteru zo strany štátu je možné považovať za „sociálne dávky“ v zmysle článku 4 ods. 1 a 2 nariadenia Rady č. 1408/71, alebo či jednoducho vytvárajú „sociálne výhody“ v zmysle článku 7 ods. 2 nariadenia Rady č. 1612/68 z 15. októbra 1968 (Ú. v. ES 1968 L 257).

1. Napriek skutočnosti, že návrh na začatie konania zo strany vnútroštátneho súdu sa týka prvého aspektu problému, vláda Talianska považuje za vhodné najprv preskúmať druhý aspekt, keďže definícia charakteru uvedených dávok na základe nariadenia č. 1612/68 môže odstrániť potrebu rozhodnúť o vzťahu medzi nariadením č. 1408/71 a parížskou dočasnou dohodou z 11. decembra 1953.

Talianska vláda zastáva názor, že priznanie dávok zdravotne postihnutým osobám, ktoré sa poskytujú na základe všeobecných ustanovení vnútroštátneho právneho predpisu členského štátu, patrí medzi „sociálne výhody“, uvedené v článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68.

Rovnaké zaobchádzanie – ktoré má toto ustanovenie zaviesť - medzi pracovníkmi zo Spoločenstva a pracovníkmi, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, je v skutočnosti len vyjadrením základného princípu článku 7 Zmluvy, ktorý zakazuje akúkoľvek diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti. Okrem toho nesmieme zabudnúť, že základné nariadenia č. 3 a č. 1408/71 sa zaoberajú „sociálnym zabezpečením“, ktoré zahŕňa aj systém „sociálneho poistenia“ aj systém „sociálnej pomoci“. Sociálne poistenie a sociálna pomoc sú v podstate dvomi zložkami „sociálneho zabezpečenia“. Dávky, na poberanie ktorých sú pracovníci oprávnení v rámci všeobecného systému sociálneho zabezpečenia, nie je možné považovať alebo nepovažovať za „sociálne výhody“ v závislosti od toho, či nariadenia č. 3 a 1408/71 sú alebo nie sú v danom prípade uplatniteľné. Preto nič nebráni tomu, aby dávka vylúčená článkom 4 ods. 4 z oblasti uplatňovania nariadenia č. 1408/71, bola splatná migrujúcemu pracovníkovi formou „sociálnej výhody“ v zmysle článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68.

Okrem toho by nebolo správne sa domnievať, že možnosť migrujúcich pracovníkov využívať sociálne výhody ustanovené uvedeným nariadením je dostupná len „aktívnym“ pracovníkom. Takáto teória by protirečila nielen judikatúre Súdneho dvora, ale tiež článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68, ktorý sa týka „sociálnych“ aj „daňových“ výhod. Táto teória by viedla k absurdnému výsledku, pretože v oblasti daňových výhod by sa princíp rovnakého zaobchádzania v prípade príjmu zo zamestnania vo forme mzdy uplatňoval len na obdobie, počas ktorého oprávnená osoba pracuje, avšak nie po ukončení pracovného pomeru. Mlyný charakter tohto presvedčenia navyše nepriamo potvrdzuje článok 48 ods. 3 písm. d) Zmluvy, ako aj článok 7 nariadenia Komisie č. 1251/70 z 29. júna 1970 (Ú. v. ES 1970 L 142).

Nakoniec je zbytočné argumentovať tým, že príslušné dávky sa poskytujú na základe ustanovení všeobecného charakteru, ktoré neberú do úvahy existenciu pracovného vzťahu. Keby bol tento argument odôvodnený, bolo by pre členské štáty jednoduché vyhnúť sa ustanoveniam práva Spoločenstva, a to tak, že by rozšírili každý systém sociálneho zabezpečenia na všetkých svojich štátnych príslušníkov.

Preto talianska vláda vo svojej odpovedi navrhuje, aby sa základné dávky zdravotne postihnutým osobám podľa vnútroštátnych ustanovení všeobecného charakteru museli považovať za „sociálne výhody“ v zmysle článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68.

2. Prv, než talianska vláda prešla k preskúmaniu ďalšieho aspektu problému, vyjadrila svoj názor na *druhú otázku* predloženú belgickým súdom.

a) V tejto súvislosti je treba poznamenať, že článok 7 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 sa týka iba tých „povinností“, ktoré vyplývajú z dočasnej dohody, a nevzťahuje sa na „práva oprávnených osôb“. Okrem toho, obmedzený rozsah tohto odkazu je potvrdený aj znením odseku 2 toho istého článku, ktorý, odkazujúc na ustanovenia iných medzinárodných dohôd, používa výraz „sa naďalej budú uplatňovať“. V každom prípade neexistujú žiadne platné dôvody, ktoré by popierali, že článok 5 dočasnej dohody sa vzťahuje na ustanovenia nariadenia č. 1408/71, ktoré sú pre oprávnenú osobu výhodnejšie, tým viac, že princípy uplatňovania systému, ktorý je výhodnejší pre dotknutú stranu, tvoria základ legislatívy Spoločenstva.

b) Pokiaľ ide o *prvú otázku*, talianska vláda uznáva, že neexistuje jasné kritérium, ktoré by v rámci systému sociálneho zabezpečenia umožňovalo rozlišovať medzi dávkami splatnými zo sociálneho poistenia a dávkami poskytovanými formou sociálnej pomoci. V tomto zmysle to pripomína ťažkosti existujúce už v samotnej definícii pojmu „sociálne zabezpečenie“, ktoré sa dlhú dobu prejavujú v medzinárodných vzťahoch. Talianska vláda zdôraznila nevyriešený a vyvíjajúci sa charakter tohto pojmu, ktorý sa prehodnocuje už niekoľko rokov, a považuje sa za oprávnenú urobiť záver, že v súčasnosti systém sociálnej pomoci je stále vo väčšej miere nahrádzaný systémom sociálneho poistenia, a to do takej miery, že dávky, ktoré boli pôvodne považované za formu pomoci, nadobudli v právnom predpise charakter dávok vyplývajúcich zo sociálneho poistenia. Rozdiel medzi dvomi typmi dávok nespočíva v charaktere výhod priznávaných oprávnenej osobe, ani v zdrojoch finančných prostriedkov určených na tento účel, ale v právnom postavení oprávnenej osoby *vis-à-vis* príslušnému vnútroštátnemu orgánu. Skutočnosť, že oprávnená osoba si môže uplatňovať právo na poberanie týchto dávok, je postačujúca na to, aby ich bolo možné klasifikovať ako dávky splatné vo forme poistenia.

Vychádzajúc z týchto princípov analyzuje talianska vláda právny systém dávok pre zdravotne postihnuté osoby, ustanovený belgickým zákonom z 27. júna 1969. Po preskúmaní charakteru administratívnych a právnych orgánov, ktoré sú príslušné tieto dávky poskytovať, a upriamiac pozornosť na skutočnosť, že daný zákon jednoznačne priznáva zúčastneným stranám právo získať tieto dávky, čo je zaručené ich právom obrátiť sa na súd, talianska vláda dospela k záveru, že tieto dávky sú poskytované formou sociálneho poistenia, a teda spadajú do rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 1408/71. Na potvrdenie správnosti tohto záveru poukazuje na skutočnosť, že článok 4 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia medzi dávky v invalidite, okrem iného, zaraďuje aj tie, ktorých „cieľom je udržať alebo zlepšiť zárobkovú schopnosť“. Okrem toho, nie je podstatná skutočnosť, že tento belgický zákon pravdepodobne nebol oznámený v súlade s článkom 5 tohto nariadenia. Z judikatúry Súdneho dvora je zreteľné, že právny predpis, ktorý nemusel podliehať takémuto oznámeniu, je rovnako uplatniteľný podľa nariadení Spoločenstva o sociálnom zabezpečení.

C – Pripomienky predložené Komisiou Európskych spoločenstiev

a) K *prvej otázke* Komisia uvádza, že aj keď sa belgický zákon z 27. júna 1969 nenachádza vo vyhlásení Belgického kráľovstva podľa článku 5 nariadenia č. 1408/71, neznamená to, že by bol daný zákon vylúčený z oblasti uplatňovania tohto nariadenia. Keďže vyhlásenia členských štátov, o ktorých sa zmieňuje uvedený článok, nahrádzajú prílohu B starého nariadenia č. 3, a keďže Súdny dvor vo svojej judikatúre (Van Der Veen, 100/63, Zb. rozh. ESD) konštatoval, že príloha B má význam len ako ukazovateľ, vyplýva z toho, že dôležitosť týchto vyhlásení je tiež podobným spôsobom obmedzená.

Preto je v tomto prípade potrebné definovať dávky ustanovené belgickým zákonom z 27. júna 1969 s ohľadom na kritériá, ktoré definujú oblasť uplatňovania nariadenia č. 1408/71. Hoci podľa ustanovení článku 177 Zmluvy Súdny dvor nie je kompetentný robiť výklad vnútroštátneho práva, je ale kompetentný poskytnúť vnútroštátnemu súdu „základné prvky výkladu práva Spoločenstva, ktoré mu môžu slúžiť ako pomôcka pri uplatňovaní dôsledkov právneho predpisu“.

Z belgického zákona z 27. júna 1969 vyplýva, že okrem podmienky štátneho občianstva spĺňa pani Callemeyn ostatné ustanovené podmienky pre priznanie bežných dávok pre zdravotne postihnuté osoby. Okrem toho, tento zákon zodpovedá zmiešaným systémom „sociálneho zabezpečenia – pomoci“ tak, ako je to opísané Súdnym dvorom v jeho rozsudku č. 1/72

(„*Frilli*“, Zb. rozh. ESD). Keď berieme do úvahy tento rozsudok, nariadenie č. 1408/71 by sa v zmysle svojho článku 4 ods. 1 písm. b) malo uplatňovať na všetky dávky v invalidite a pojem „dávky“ by sa v zmysle článku 1 písm. t) uvedeného nariadenia mal vykladať v najširšom možnom význame.

Z toho vyplýva, že systém dávok pre zdravotne postihnuté osoby ustanovený belgickým zákonom z 27. júna 1969 v rozsahu, v akom sa týka pracovníkov v zmysle nariadenia č. 1408/71, spadá pod ustanovenia tohto nariadenia. Za týchto okolností nie je možné uplatniť podmienku štátneho občianstva voči pani Callemeyn, keďže táto podmienka nie je zlučiteľná so základným princípom rovnakého zaobchádzania, ako ho ustanovuje článok 3 nariadenia č. 1408/71.

Pokiaľ ide o prvú otázku, Komisia na záver navrhuje, aby bola zodpovedaná takto:

„Dávky“ priznávané na základe všeobecnej legislatívy členského štátu, ktoré zdravotne postihnutým osobám bývajúcim v tomto štáte udeľujú právo na minimálny invalidný dôchodok, musia byť považované za „dávky v invalidite“ v zmysle článku 2 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 3 a článku 4 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 vo vzťahu k zamestnaným osobám alebo osobám, ktoré sú za zamestnané osoby považované v zmysle nariadenia č. 3 a nariadenia č. 1408/71 a ktoré sú v tomto štáte oprávnené na poistenie pre prípad choroby a invalidity“.

b) V *druhej otázke* Komisia potvrdzuje, že európske dočasné dohody uzavreté v rámci Rady Európy majú menej ambiciózne ciele ako nariadenia Spoločenstva, keďže sa obmedzujú na zabezpečenie rovnakého zaobchádzania v rámci dohôd a vnútroštátnej legislatívy sociálneho zabezpečenia bez toho, aby ich akýmkoľvek spôsobom ovplyvňovali alebo nahrádzali. Na druhej strane, nariadenia Spoločenstva si kladú za cieľ ustanoviť systém na koordináciu vnútroštátnej legislatívy sociálneho zabezpečenia na základe čo najjednoduchších pravidiel, aby tak bol dosiahnutý voľný pohyb pracovníkov v rámci Spoločenstva. Z takto stanoveného cieľa vyplýva, že nariadeniami Spoločenstva v rámci tejto oblasti uplatňovania sa nahrádzajú bilaterálne dohovory uzavreté medzi členskými štátmi a multilaterálne dohovory, ku ktorým pristúpili aspoň dva členské štáty.

V tejto súvislosti Komisia pripomína princíp ustanovený článkom 6 nariadenia č. 1408/71, ktorý sa nachádza aj v článku 5 nariadenia č. 3. Tento princíp nepochybne obsahuje množstvo výnimiek, medzi ktorými je výnimka ustanovená článkom 7 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 v prospech povinností vyplývajúcich z európskej dočasnej dohody z 11. decembra 1953 o sociálnom zabezpečení, ktorú uzavreli členské štáty a Rada Európy. V tomto prípade je ale nutné rozlišovať medzi povinnosťami, ktoré na seba prevzali členské štáty Spoločenstva medzi sebou, a tými povinnosťami, na ktorých sa dohodli s ďalšími členmi Rady Európy. Hneď ako členské štáty nahradili nariadeniami Spoločenstva bilaterálne dohody, tak sú aj v ich vzťahu *inter se* medzinárodné dohody a európske dočasné dohody nahradené týmito nariadeniami.

Komisia najprv poukázala na to, že v tejto záležitosti by sa mala použiť judikatúra Súdneho dvora ohľadom článkov 6 a 7 nariadenia č. 1408/71 (Walder, 82/72, Zb. rozh. ESD). Ďalej Komisia vysvetľuje, že uvedená výnimka, ktorú obsahuje článok 7, je odôvodnená odkazom na povinnosti vyplývajúce z dočasných dohôd, ktoré uzavreli členské štáty spoločenstva vo vzťahu k tretím krajinám. Na jednej strane nie je možné klásť nariadenia Spoločenstva na úroveň „dohody“ v zmysle článku 3 dočasných dohôd, pretože by bolo v rozpore s právnou povahou týchto aktov rozšíriť ich uplatniteľnosť prostredníctvom použitia dočasných dohôd na štátnych

príslušníkov tretích krajín. Na druhej strane je prirodzené, že vytvorenie vlastného systému koordinácie v Spoločenstve by nemalo ovplyvniť práva občanov tretích krajín, ktoré pristúpili k dočasným dohodám. Okrem toho, podobná situácia existuje aj v prípade bilaterálnych dohôd uzavretých medzi členskými štátmi, ktoré sú nahrádzané nariadeniami Spoločenstva len v rámci ich oblasti pôsobnosti na dotknuté osoby a veci.

Komisia navrhuje nasledujúcu odpoveď na druhú otázku:

„Nariadenie Rady č. 1408/71 nahrádza Európsku dočasnú dohodu o projektoch sociálneho zabezpečenia starých a invalidných občanov a pozostalých, ktorá bola podpísaná v Paríži 11. decembra 1953, v rámci oblasti pôsobnosti tohto nariadenia a to aj v tom prípade, keby uplatňovanie týchto dohôd priznávalo osobám oprávneným na poberanie týchto dávok výhody väčšie ako sú tie, ktoré vyplývajú z uvedeného nariadenia. To isté sa uplatňuje aj pre nariadenie Rady č. 3“.

III – Ústne konanie

Ústne pripomienky belgického štátu a Komisie Európskych spoločenstiev boli prednesené na pojednávaní 2. apríla 1974.

Generálny advokát vyhlásil svoje stanovisko 30. apríla 1974.

Zdôvodnenie rozsudku

- ¹ Rozhodnutím z 27. novembra 1973, ktoré bolo zaregistrované v kancelárii Súdneho dvora 7. decembra 1973, Tribunal du travail v Tournai predložil Súdnemu dvoru podľa článku 177 Zmluvy prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu určitých ustanovení nariadenia Rady č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva (Ú. v. ES 1971 L 149).
- ² Tieto otázky boli predložené v priebehu vnútroštátneho konania vo veci zamietnutia zo strany belgického štátu žiadosti o poskytnutie žalobkyni, ktorou je francúzska štátna občianka vydatá za Belgičana a s bydliskom v Belgicku, dávky podľa belgického zákona z 27. júna 1969, ktorý sa týka priznávania dávok zdravotne postihnutým osobám, na základe toho, že žiadateľka nespĺňa všetky podmienky, ktoré by ju oprávňovali na poberanie dávok, tak, ako sú ustanovené v danom zákone, ako aj v Európskej dočasnej dohode o projektoch sociálneho zabezpečenia starých a invalidných občanov a pozostalých.
- ³ Prvá otázka znie, či výhody, ktoré uvádza článok 4 nariadenia Rady č. 1408/71 zahŕňajú opatrenia, ktoré ustanovuje vnútroštátny zákon priznávajúci dávky zdravotne postihnutým osobám, pokiaľ sa tieto opatrenia týkajú pracovníkov.
- ⁴ Podľa ustanovení článku 4 ods. 1 sa nariadenie č. 1408/71 uplatňuje na celú legislatívu, ktorá sa týka častí sociálneho zabezpečenia tak, ako je to definované týmto ustanovením.
- ⁵ Na druhej strane odsek 4 toho istého článku ustanovuje, že nariadenie sa neuplatňuje na „sociálnu a zdravotnú pomoc“.
- ⁶ Hoci sa z hľadiska uplatňovania tohto nariadenia môže zdať vhodné jasne rozlišovať medzi legislatívou týkajúcou sa sociálneho zabezpečenia na strane jednej a pomocou na strane druhej, nedá sa vylúčiť možnosť, že niektoré zákony môžu spadať pod obidve tieto kategórie z dôvodov, akými sú kategória osôb, na ktoré sa uplatňujú, ich ciele a spôsob uplatňovania, a preto nie sú vhodné na akúkoľvek všeobecnú klasifikáciu.
- ⁷ Aj keď je legislatíva, ktorá sa týka priznávania dávok zdravotne postihnutým osobám, v niektorých svojich znakoch podobná sociálnej pomoci, obzvlášť keď potreba je hlavným kritériom pri jej vykonávaní a neexistujú žiadne podmienky vo vzťahu k dobám zamestnania, členstva alebo príspevkov, stále je napriek tomu blízka sociálnemu zabezpečeniu v tom rozsahu, že na rozdiel od individuálneho posudzovania každého prípadu, čo je typický znak pomoci, stanovuje oprávneným osobám právne definované postavenie.
- ⁸ Z pohľadu široko vymedzeného okruhu osôb, ktoré sú oprávnené poberať dávky, takáto legislatíva v skutočnosti plní dvojakú úlohu. Na jednej strane zaručuje minimálny príjem zdravotne postihnutým osobám, ktoré sa nachádzajú úplne mimo systému sociálneho zabezpečenia, a na druhej strane poskytuje dodatočné prostriedky osobám oprávneným na dávky sociálneho zabezpečenia, ktoré sú trvalo neschopné pracovať.
- ⁹ Nariadenie č. 1408/71 sa podľa ustanovení článku 4 ods. 1 písm. b) uplatňuje na „dávky v invalidite vrátane tých, ktoré sú určené na udržanie alebo zlepšenie zárobkovej schopnosti“.

- ¹⁰ Podľa článku 1 písm. t) toho istého nariadenia je potrebné chápať výraz „dávky“ v najširšom možnom zmysle, ako vzťahujúci sa na všetky dávky „vrátane všetkých ich častí, ktoré sa vyplácajú z verejných fondov, valorizačné zvýšenia a doplnkové príspevky, pokiaľ neustanovuje hlava III inak“.
- ¹¹ Takže, pokiaľ ide o zamestnanú osobu alebo takú osobu, ktorá sa za zamestnanú považuje, ktorá je v členskom štáte oprávnená na poberanie invalidného dôchodku, legislatíva, zabezpečujúca zdravotne postihnutým osobám zákonom chránené právo na „poberanie dávok“, spadá, pokiaľ ide o takýchto pracovníkov, do oblasti sociálneho zabezpečenia v zmysle článku 51 Zmluvy a nadväzujúcich nariadení, dokonca aj vtedy, ak by táto legislatíva spadala mimo tejto oblasti, pokiaľ ide o iné kategórie oprávnených osôb.
- ¹² Problémy, ktoré by mohli nastať pri uplatňovaní nariadení Spoločenstva na tieto ustanovenia, nesmú poškodiť práva, ktoré pracovníci uvedení v článku 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 odvodzujú zo zásad sociálnej legislatívy Spoločenstva.
- ¹³ Toto platí v každom prípade, keď osoba, ktorá je pracovníkom v zmysle uvedeného článku 1 písm. a), už v dôsledku predchádzajúceho zamestnania patrí do systému sociálneho zabezpečenia členského štátu, ktorého legislatíva zaručujúca dávky pre zdravotne postihnuté osoby sa uplatňuje.
- ¹⁴ Okrem toho, článok 7 ods. 1 a 2 nariadenia Rady č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Spoločenstva (Ú. v. ES 1968, L 257) ustanovuje, že pracovník, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu, na území iného členského štátu „požíva rovnaké sociálne a daňové výhody ako vlastní pracovníci“.
- ¹⁵ Na základe toho potom odpoveď na prvú otázku musí znieť, že dávky uvedené v článku 4 ods. 1 písm. b) nariadenia Rady č. 1408/71 zo 14. júna 1971 zahŕňajú všetky tie, ktoré sú ustanovené vnútroštátnymi ustanoveniami priznávajúcimi dávky pre zdravotne postihnuté osoby, pokiaľ sa tieto ustanovenia týkajú pracovníkov v zmysle článku 1 písm. a) uvedeného nariadenia a zaručujú im zákonom chránené právo na priznanie týchto dávok.
- ¹⁶ Druhá otázka znie, či nariadenie Rady č. 1408/71 zo 14. júna 1971 v prípade, že je výhodnejšie pre oprávnené osoby, nahrádza Európsku dočasnú dohodu o projektoch sociálneho zabezpečenia starých a invalidných občanov a pozostalých, podpísanú v Paríži 11. decembra 1953, na ktorú odkazuje článok 7 tohto nariadenia.
- ¹⁷ Podľa ustanovení článku 6 písm. a) a za podmienok ustanovených v článkoch 7, 8 a v článku 46 ods. 4 nariadenia č. 1408/71 vo vzťahu k dotknutým osobám a veciam, nahrádza ustanovenia akéhokoľvek dohovoru o sociálnom zabezpečení, ktorý zaväzuje ...“a) výlučne dva alebo viac členských štátov“.
- ¹⁸ Podľa článku 7 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 ustanovenia tohto nariadenia nemajú vplyv na povinnosti vyplývajúce z európskych dočasných dohôd o sociálnom zabezpečení z 11. decembra 1953 uzatvorených medzi členskými štátmi Rady Európy.
- ¹⁹ Okrem toho, článok 5 európskych dočasných dohôd ustanovuje, že tieto neobmedzujú ustanovenia vnútroštátnych zákonov a nariadení, medzinárodných dohôd alebo bilaterálnych alebo multilaterálnych dohôd, ktoré sú výhodnejšie pre oprávnené osoby.

- ²⁰ Preto uplatňovanie nariadenia č. 1408/71 prednostne pred európskymi dočasnými dohodami do tej miery, pokiaľ je pre oprávnené osoby výhodnejšie ako uvedené dohody, nie je porušením záväzkov vyplývajúcich z týchto dohôd a ani neporušuje článok 7 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia.
- ²¹ Z týchto dôvodov je nutné urobiť záver, že nariadenie č. 1408/71 v rámci svojej oblasti uplatňovania na dotknuté osoby a veci má prednosť pred Európskou dočasnou dohodou o projektoch sociálneho zabezpečenia starých a invalidných občanov a pozostalých, podpísanou v Paríži 11. decembra 1953, pokiaľ je pre oprávnené osoby výhodnejšie.

Trovy konania

- ²² Trovy konania vynaložené belgickým štátom, vládou Talianskej republiky a Komisiou Európskych spoločenstiev, ktoré predložili Súdnemu dvoru svoje pripomienky, sa nenahrádzajú, a keďže toto konanie je vo vzťahu k účastníkom hlavného konania súčasťou konania prebiehajúceho pred vnútroštátnym súdom, rozhodnutie o trovách konania prislúcha tomuto súdu.

Z týchto dôvodov,

SÚDNY DVOR

v odpovedi na otázky, ktoré mu predložil Tribunal du Travail v Tournai rozhodnutím z 27. novembra 1973,

rozhodol takto:

- 1. Dávky uvedené v článku 4 ods. 1 písm. b) nariadenia Rady č. 1408/71 zo 14. júna 1971 zahŕňajú dávky ustanovené vo vnútroštátnych ustanoveniach priznávajúcich dávky pre zdravotne postihnuté osoby v tom rozsahu, v akom sa tieto ustanovenia týkajú pracovníkov v zmysle článku 1 písm. a) tohto nariadenia, ktorým udeľujú zákonom chránené právo na priznanie týchto dávok.**
- 2. Nariadenie č. 1408/71 v oblasti svojho uplatňovania na dotknuté osoby a veci má prednosť pred Európskou dočasnou dohodou o projektoch sociálneho zabezpečenia starých a invalidných občanov a pozostalých, podpísanou v Paríži 11. decembra 1953, na ktorú sa odvoláva článok 7 ods. 1 písm. b) nariadenia, v rozsahu, v akom je pre oprávnené osoby toto nariadenie výhodnejšie ako uvedená dohoda.**

Monaco Lecourt Donner Sørensen
Pescatore Kutscher Ó Dálaigh

Tento rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 28. mája 1974.

A. Van Houtte
Tajomník

R. Lecourt
Predseda

* Jazyk konania: francúzština.